ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ

της 23ης Νοεμβρίου 1999 *

Στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-369/96 και C-376/96,

που έχουν ως αντικείμενο αιτήσεις του Tribunal correctionnel de Huy (Βέλγιο) προς το Δικαστήριο, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), με τις οποίες ζητείται, στο πλαίσιο των ποινικών δικών που εκκρεμούν ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου κατά

Jean-Claude Arblade,

Arblade & Fils SARL, αστικώς υπεύθυνης (C-369/96),

και

Bernard Leloup,

Serge Leloup,

Sofrage SARL, αστικώς υπεύθυνης (C-376/96),

η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως ως προς την ερμηνεία των άρθρων 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 49 ΕΚ) και 60 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 50 ΕΚ),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους G. C. Rodríguez Iglesias, Πρόεδρο, J. C. Moitinho de Almeida, D. A. O. Edward (εισηγητή) και R. Schintgen, προέδρους τμήματος, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm και M. Wathelet, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: D. Ruiz-Jarabo Colomer

γραμματέας: D. Louterman-Hubeau, κύρια υπάλληλος διοικήσεως,

λαμβάνοντας υπόψη τις γραπτές παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

— οι J.-C. Arblade και Arblade & Fils SARL (C-369/96) και οι B. και S. Leloup και Sofrage SARL (C-376/96), εκπροσωπούμενοι από τους D. Ketchedjian, δικηγόρο Παρισιού, και E. Jakhian, δικηγόρο Βρυξελλών,

— η Βελγική Κυβέρνηση (C-369/96 και C-376/96), εκπροσωπούμενη από τον J. Devadder, γενικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, Εξωτερικού Εμπορίου και Συνεργασίας για την Ανάπτυξη, επικουρούμενο από τον B. van de Walle de Ghelcke, δικηγόρο Βρυξελλών,

— η Γερμανική Κυβέρνηση (C-369/96 και C-376/96), εκπροσωπουμένη από τους E. Röder, Ministerialrat στο Ομοσπονδιακό Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας, και B. Kloke, Oberregierungsrat στο ίδιο υπουργείο,

— η Αυστριακή Κυβέρνηση (C-369/96 και C-376/96), εκπροσωπούμενη από τον M. Potacs, του Ομοσπονδιακού Υπουργείου Εξωτερικών,

— η Φινλανδική Κυβέρνηση (C-369/96), εκπροσωπούμενη από την T. Pynnä, νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (C-369/96 και C-376/96), εκπροσωπούμενη απο τον A. Caeiro, νομικό σύμβουλο, και τη M. Πατακιά, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας,

έχοντας υπόψη την έκθεση ακροατηρίου,

αφού άκουσε τις προφορικές παρατηρήσεις των J.-C. Arblade και Arblade & Fils SARL και των B. και S. Leloup και Sofrage SARL, εκπροσωπηθέντων από τον D. Ketchedjian, της Βελγικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον B. van de Walle de Ghelcke, επικουρούμενο από τον J.-C. Heirman, επιθεωρητή εργασίας, υπό την ιδιότητα του εμπειρογνώμονα, της Γερμανικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον E. Röder, της Ολλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από τον J. S. van den Oosterkamp, αναπληρωτή νομικό σύμβουλο στο Υπουργείο Εξωτερικών, της Φινλανδικής Κυβερνήσεως, εκπροσωπηθείσας από την T. Pynnä, της Κυβερνήσεως του Ηνωμένου Βασιλείου, εκπροσωπηθείσας από τον J. E. Collins, Assistant Treasury Solicitor, επικουρούμενο από τον D. Wyatt, QC, και της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπηθείσας από τους A. Caeiro και M. Πατακιά, κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαΐου 1998,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 25ης Ιουνίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δύο αποφάσεις της 29ης Οκτωβρίου 1996, οι οποίες περιήλθαν στο Δικαστήριο αντιστοίχως στις 25 Νοεμβρίου (C-369/96) και στις 26 Νοεμβρίου (C-376/96) του ιδίου έτους, το Tribunal correctionnel de Huy υπέβαλε, σε καθεμία από τις υποθέσεις αυτές, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 177 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 234 ΕΚ), δύο προδικαστικά ερωτήματα ως προς την ερμηνεία των άρθρων 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρου 49 ΕΚ) και 60 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρου 50 ΕΚ).

2 Τα ερωτήματα αυτά ανέκυψαν στο πλαίσιο δύο ποινικών δικών κατά, αφενός, του Jean-Claude Arblade, υπό την ιδιότητά του ως διαχειριστή της εταιρίας γαλλικού δικαίου Arblade & Fils SARL, και της ίδιας της Arblade & Fils SARL, ως αστικώς υπεύθυνης (στο εξής, συλλήβδην: Arblade)(C-369/96), και, αφετέρου, των Serge και Bernard Leloup, υπό την ιδιότητά τους ως διαχειριστών της εταιρίας γαλλικού δικαίου Sofrage SARL, και της ίδιας της Sofrage SARL, ως αστικώς υπεύθυνης (στο εξής, συλλήβδην: Leloup)(C-376/96), κατηγορουμένων ότι δεν τήρησαν διάφορες υποχρεώσεις που προβλέπονται από τη βελγική εργατική νομοθεσία και των οποίων η παράβαση τιμωρείται από βελγικούς νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας.

Η εθνική νομοθεσία

3 Οι υποχρεώσεις όσον αφορά την κατάρτιση, την τήρηση και τη φύλαξη των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων, την κατώτατη αμοιβή στον οικοδο-

μικό τομέα και τα ασφαλιστικά συστήματα «ενσήμων κακοκαιρίας» και «ενσήμων πίστεως», καθώς και τα μέσα ελέγχου της τηρήσεως των υποχρεώσεων αυτών προβλέπονται από τα ακόλουθα νομοθετήματα:

— τον νόμο της 8ης Απριλίου 1965, περί των εργατικών κανονισμών (*Moniteur belge* της 5ης Μαΐου 1965),

— τον νόμο της 16ης Νοεμβρίου 1972, περί της επιθεωρήσεως εργασίας (*Moniteur belge* της 8ης Δεκεμβρίου 1972),

— το βασιλικό διάταγμα 5 της 23ης Οκτωβρίου 1978, περί της τηρήσεως των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων (*Moniteur belge* της 2ας Δεκεμβρίου 1978),

— το βασιλικό διάταγμα της 8ης Αυγούστου 1980, περί της τηρήσεως των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων (*Moniteur belge* της 27ης Αυγούστου 1980, Διορθ. *Moniteur belge* της 10ης και της 16ης Ιουνίου 1981),

— τη συλλογική σύμβαση εργασίας της 28ης Απριλίου 1988, που συνήφθη στο πλαίσιο της επιτροπής ίσης εκπροσωπήσεως του οικοδομικού τομέα, όσον

αφορά τη χορήγηση «ενσήμων κακοκαιρίας» και «ενσήμων πίστεως» (στο εξής: ΣΣΕ της 28ης Απριλίου 1988), και η οποία κατέστη υποχρεωτική με το βασιλικό διάταγμα της 15ης Ιουνίου 1988 (*Moniteur belge* της 7ης Ιουλίου 1988, σ. 9897),

— το βασιλικό διάταγμα της 8ης Μαρτίου 1990, περί της τηρήσεως του ατομικού δελτίου του εργαζομένου (*Moniteur belge* της 27ης Μαρτίου 1990), και

— τη συλλογική σύμβαση εργασίας της 28ης Μαρτίου 1991, που συνήφθη στο πλαίσιο της επιτροπής ίσης εκπροσωπήσεως του οικοδομικού τομέα, όσον αφορά τους όρους εργασίας (στο εξής: ΣΣΕ της 28ης Μαρτίου 1991), και η οποία κατέστη υποχρεωτική με το βασιλικό διάταγμα της 22ας Ιουνίου 1992 (*Moniteur belge* της 14ης Μαρτίου 1992, σ. 17968).

4 Διάφορες πτυχές της νομοθεσίας αυτής είναι κρίσιμες για την παρούσα απόφαση.

5 Πρώτον, προβλέπεται εποπτεία της τηρήσεως της νομοθεσίας περί τηρήσεως των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων, περί της υγιεινής και της ιατρικής στους χώρους εργασίας, περί της προστασίας της εργασίας, περί των κανονισμών και των σχέσεων εργασίας, περί της ασφάλειας κατά την εργασία και περί της κοινωνικής ασφαλίσεως και της κοινωνικής πρόνοιας. Οι εργοδότες υποχρεούνται να μη παρακωλύουν την εποπτεία αυτή (βασιλικό διάταγμα 5 της 23ης Οκτωβρίου 1978 και νόμος της 16ης Νοεμβρίου 1972).

6 Δεύτερον, λόγω του ότι η ΣΣΕ της 28ης Μαρτίου 1991 κατέστη υποχρεωτική με βασιλικό διάταγμα, οι επιχειρήσεις του οικοδομικού τομέα που εκτελούν εργασίες

στο Βέλγιο, ανεξαρτήτως του αν είναι εγκατεστημένες στο κράτος αυτό, οφείλουν να καταβάλλουν στους μισθωτούς τους την κατώτατη αμοιβή που καθορίζει η εν λόγω ΣΣΕ.

7 Τρίτον, δυνάμει της ΣΣΕ της 28ης Απριλίου 1988, η οποία επίσης κατέστη υποχρεωτική με βασιλικό διάταγμα, οι επιχειρήσεις αυτές οφείλουν να καταβάλλουν, για τους μισθωτούς τους, εισφορές για «ένσημα κακοκαιρίας» και «ένσημα πίστεως».

8 Συναφώς, ο εργοδότης οφείλει να χορηγεί σε κάθε εργαζόμενο ένα «ατομικό δελτίο» (άρθρο 4, παράγραφος 3, του βασιλικού διατάγματος 5 της 23ης Οκτωβρίου 1978). Το δελτίο αυτό, είτε προσωρινό είτε οριστικό, πρέπει να περιέχει τα πληροφοριακά στοιχεία που απαριθμούνται στο βασιλικό διάταγμα της 8ης Μαρτίου 1990. Το δελτίο θεωρείται από το fonds de sécurité d'existence des ouvriers de la construction (ταμείο ασφαλίσεως οικοδόμων), το οποίο το θεωρεί μόνον εφόσον ο εργοδότης έχει καταβάλει, μεταξύ άλλων, όλες τις απαραίτητες εισφορές για τα «ένσημα κακοκαιρίας» και τα «ένσημα πίστεως», καθώς και ποσό ύψους 250 βελγικών φράγκων (BEF) για κάθε υποβαλλόμενο δελτίο.

9 Τέταρτον, ο εργοδότης υποχρεούται, αφενός, να θεσπίσει έναν κανονισμό εργασίας που τον δεσμεύει έναντι των μισθωτών του και, αφετέρου, να τηρεί, σε κάθε τόπο όπου απασχολεί εργαζομένους, αντίγραφο του κανονισμού αυτού (νόμος της 8ης Απριλίου 1965).

10 Πέμπτον, ο εργοδότης υποχρεούται να τηρεί ένα «μητρώο προσωπικού» για όλους τους μισθωτούς του (άρθρο 3, παράγραφος 1, του βασιλικού διατάγματος της 8ης Αυγούστου 1980), το οποίο περιέχει ορισμένα υποχρεωτικά στοιχεία (άρθρα 4 έως 7 του ιδίου βασιλικού διατάγματος).

11 Επιπλέον, ο εργοδότης που απασχολεί μισθωτούς σε πλείονες τόπους εργασίας υποχρεούται να τηρεί ένα «ειδικό μητρώο προσωπικού» σε κάθε έναν από τους

τόπους αυτούς, πλην του τόπου στον οποίο τηρεί το «μητρώο προσωπικού» (άρθρο 10 του βασιλικού διατάγματος της 8ης Αυγούστου 1980). Υπό ορισμένες περιστάσεις, οι εργοδότες που απασχολούν μισθωτούς για την εκτέλεση οικοδομικών εργασιών απαλλάσσονται από την τήρηση του ειδικού μητρώου στους τόπους εργασίας, υπό την προϋπόθεση ότι έχουν, για κάθε μισθωτό που απασχολείται στους τόπους αυτούς, ένα «ατομικό έγγραφο» που περιέχει τα ίδια στοιχεία με το εν λόγω μητρώο (άρθρο 11 του ιδίου βασιλικού διατάγματος).

12 Ο εργοδότης οφείλει επίσης να καταρτίζει, για κάθε εργαζόμενο, μια «ατομική κατάσταση μισθοδοσίας» (άρθρο 3, παράγραφος 2, του βασιλικού διατάγματος της 8ης Αυγούστου 1980). Το έγγραφο αυτό πρέπει να περιέχει διάφορα υποχρεωτικά πληροφοριακά στοιχεία όσον αφορά, ειδικότερα, την αμοιβή του εργαζομένου (άρθρα 13 έως 21 του βασιλικού διατάγματος της 8ης Αυγούστου 1980).

13 Έκτον, το μητρώο προσωπικού και οι ατομικές καταστάσεις μισθοδοσίας πρέπει να τηρούνται είτε σε έναν από τους τόπους εργασίας, είτε στη διεύθυνση με την οποία ο εργοδότης είναι εγγεγραμμένος, στο Βέλγιο, στον οργανισμό που είναι επιφορτισμένος με την είσπραξη των κοινωνικοασφαλιστικών εισφορών, είτε, τέλος, στην κατοικία ή την έδρα του εργοδότη στο Βέλγιο ή, ελλείψει αυτής, στην εντός Βελγίου κατοικία του φυσικού προσώπου που τηρεί το μητρώο προσωπικού και οι ατομικές καταστάσεις μισθοδοσίας ως εντολοδόχος ή προστηθείς του εργοδότη. Επιπλέον, ο εργοδότης υποχρεούται να ενημερώσει εκ των προτέρων, με συστημένη επιστολή, τον τοπικό προϊστάμενο-επιθεωρητή της υπηρεσίας εποπτείας της τηρήσεως της εργατικής νομοθεσίας του Υπουργείου Απασχολήσεως και Εργασίας της περιφέρειας εντός της οποίας πρόκειται να τηρηθούν τα εν λόγω έγγραφα (άρθρα 8, 9 και 18 του βασιλικού διατάγματος της 8ης Αυγούστου 1980).

14 Σύμφωνα με τις πληροφορίες που παρέσχε στο Δικαστήριο η Βελγική Κυβέρνηση κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, όταν ο εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος εργοδότης απασχολεί εργαζομένους στο Βέλγιο, υποχρεούται, κατά πάσα περίπτωση, να ορίσει έναν εντολοδόχο ή προστηθέντα ο οποίος τηρεί τα εν λόγω έγγραφα είτε σε έναν από τους τόπους εργασίας είτε στην κατοικία του στο Βέλγιο.

15 Έβδομον, ο εργοδότης οφείλει να διατηρεί, επί πενταετία, τα συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα στα οποία περιλαμβάνονται το μητρώο προσωπικού και οι ατο-

μικές καταστάσεις μισθοδοσίας, στο πρωτότυπο ή υπό μορφή αντιγράφων, είτε στη διεύθυνση με την οποία είναι εγγεγραμμένος, στο Βέλγιο, στον οργανισμό που είναι επιφορτισμένος με την είσπραξη των κοινωνικοασφαλιστικών εισφορών, είτε στην έδρα της γραμματείας της ενώσεως εργοδοτών στην οποία ανήκει, είτε, τέλος, στην κατοικία ή την έδρα του εργοδότη στο Βέλγιο ή, ελλείψει αυτής, στην εντός Βελγίου κατοικία του φυσικού προσώπου που τηρεί το μητρώο προσωπικού και τις ατομικές καταστάσεις μισθοδοσίας ως εντολοδόχος ή προστηθείς του εργοδότη. Πάντως, αν ο εργοδότης δεν απασχολεί πλέον εργαζομένους στο Βέλγιο, υποχρεούται να φυλάσσει τα έγγραφα αυτά στην κατοικία του ή την έδρα του στο Βέλγιο ή, ελλείψει αυτής, στην εντός Βελγίου κατοικία φυσικού προσώπου. Ο εργοδότης υποχρεούται να ενημερώσει εκ των προτέρων τον τοπικό προϊστάμενο-επιθεωρητή της υπηρεσίας εποπτείας της τηρήσεως της εργατικής νομοθεσίας του Υπουργείου Απασχολήσεως και Εργασίας, εντός της περιφέρειας του οποίου πρόκειται να φυλαχθούν τα εν λόγω έγγραφα (άρθρα 22 έως 25 του βασιλικού διατάγματος της 8ης Αυγούστου 1980).

16 Συναφώς, οι εν λόγω υποχρεώσεις φυλάξεως των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων αρχίζουν να ισχύουν μόνον αφότου ο εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος εργοδότης παύει να απασχολεί εργαζομένους στο Βέλγιο.

17 Όγδοον, ποινικές κυρώσεις για την περίπτωση παραβάσεως των εν λόγω διατάξεων προβλέπονται στο άρθρο 11 του βασιλικού διατάγματος 5 της 23ης Οκτωβρίου 1978, στο άρθρο 25, περίπτωση 1°, του νόμου της 8ης Απριλίου 1965, στο άρθρο 15, περίπτωση 2°, του νόμου της 16ης Νοεμβρίου 1972, στα άρθρα 56 και 57 του νόμου της 5ης Δεκεμβρίου 1968, περί των συμβάσεων και των επιτροπών ίσης εκπροσωπήσεως, και στο άρθρο 16, περίπτωση 1°, του νόμου της 7ης Ιανουαρίου 1958, όπως τροποποιήθηκε με τον νόμο της 18ης Δεκεμβρίου 1968, περί των ταμείων ασφαλίσεως.

18 Τέλος, το σύνολο των νομικών διατάξεων περί προστασίας των εργαζομένων αποτελούν νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας υπό την έννοια του άρθρου 3, πρώτο

εδάφιο, του βελγικού Αστικού Κώδικα, στους οποίους, συνεπώς, υπάγονται όλοι όσοι βρίσκονται στη βελγική επικράτεια.

Η διαφορά της κύριας δίκης

19 Οι Arblade και Leloup πραγματοποίησαν εργασίες κατασκευής ενός συγκροτήματος σιλό για την αποθήκευση κρυσταλλικής λευκής ζάχαρης, χωρητικότητας 40 000 τόνων στις εγκαταστάσεις της Sucrerie tirlemontoise στο Wanze του Βελγίου.

20 Προς τον σκοπό αυτόν, ο Arblade απέσπασε στο εργοτάξιο αυτό, από την 1η Ιανουαρίου έως τις 31 Μαΐου 1992 και από τις 26 Απριλίου έως τις 15 Οκτωβρίου 1993, συνολικά 17 εργαζομένους. Ο Leloup επίσης απέσπασε στο εργοτάξιο αυτό 9 εργαζομένους από την 1η Ιανουαρίου έως τις 31 Δεκεμβρίου 1991, από την 1η Μαρτίου έως τις 31 Ιουλίου 1992 και από την 1η Μαρτίου έως τις 31 Οκτωβρίου 1993.

21 Κατά τους ελέγχους που διεξήχθησαν στο εργοτάξιο αυτό στη διάρκεια του 1993, οι υπηρεσίες εποπτείας της τηρήσεως της βελγικής εργατικής νομοθεσίας ζήτησαν από τους Arblade και Leloup να προσκομίσουν διάφορα συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα που προβλέπει η βελγική νομοθεσία.

22 Οι Arblade και Leloup θεώρησαν ότι δεν υποχρεούνταν να προσκομίσουν τα ζητηθέντα έγγραφα. Συγκεκριμένα, υποστήριξαν, αφενός, ότι είχαν συμμορφωθεί προς το σύνολο της γαλλικής νομοθεσίας και, αφετέρου, ότι οι επίδικες βελγικές νομοθετικές και κανονιστικές διατάξεις αντέβαιναν στα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης. Εν πάση περιπτώσει, στις 2 Δεκεμβρίου 1993, ο Leloup προσκόμισε το μητρώο προσωπικού που τηρούσε κατ' εφαρμογήν των διατάξεων του γαλλικού δικαίου.

23 Κατά των Arblade και Leloup ασκήθηκε ενώπιον του Tribunal correctionnel de Huy ποινική δίωξη λόγω μη τηρήσεως των ως άνω υποχρεώσεων που απορρέουν από τη βελγική νομοθεσία.

24 Θεωρώντας ότι οι δύο υποθέσεις απαιτούσαν ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Tribunal correctionnel de Huy αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο, στην υπόθεση C-369/96, τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης την έννοια ότι απαγορεύουν σε ένα κράτος μέλος να επιβάλλει στις επιχειρήσεις που εδρεύουν σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς έργα στο πρώτο κράτος μέλος τις εξής υποχρεώσεις:

α) να διατηρούν τα συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα (μητρώο προσωπικού και ατομική κατάσταση μισθοδοσίας), στην εντός Βελγίου κατοικία φυσικού προσώπου έχοντος την ιδιότητα του εντολοδόχου ή του προστηθέντος τους,

β) να καταβάλλουν στους εργαζομένους τους την κατώτατη αμοιβή που έχει καθοριστεί με συλλογική σύμβαση εργασίας,

γ) να τηρούν ειδικό μητρώο προσωπικού,

δ) να χορηγούν σε κάθε εργαζόμενο ατομικό δελτίο,

ε) να ορίζουν εντολοδόχο ή προστηθέντα επιφορτισμένο με την τήρηση των ατομικών καταστάσεων μισθοδοσίας των μισθωτών,

στ) να καταβάλλουν "ένσημα κακοκαιρίας" και "ένσημα πίστεως" για κάθε εργαζόμενο,

ενώ οι επιχειρήσεις αυτές υπόκεινται ήδη σε υποχρεώσεις, αν όχι πανομοιότυπες, τουλάχιστον παρόμοιες από πλευράς σκοπού, για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύουν;

2) Καθιστούν τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης ΕΟΚ, της 25ης Μαρτίου 1957, περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ανενεργό το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του βελγικού Αστικού Κώδικα, το οποίο αφορά τους νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας;»

25 Ομοίως, στην υπόθεση C-376/96, το αιτούν δικαστήριο αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα ερωτήματα:

«1) Έχουν τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης την έννοια ότι απαγορεύουν σε ένα κράτος μέλος να επιβάλλει στις επιχειρήσεις που εδρεύουν σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς έργα στο πρώτο κράτος μέλος τις εξής υποχρεώσεις:

α) να ορίζουν εντολοδόχο ή προστηθέντα επιφορτισμένο με την τήρηση των ατομικών καταστάσεων μισθοδοσίας των μισθωτών που παρέχουν τις υπηρεσίες τους εντός του κράτους αυτού,

β) να μη παρακωλύουν την εποπτεία που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους αυτού όσον αφορά την τήρηση των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων,

γ) να μη παρακωλύουν την εποπτεία που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους αυτού όσον αφορά την τήρηση των διατάξεων περί κοινωνικής ασφαλίσεως,

δ) να καταρτίζουν ατομική κατάσταση μισθοδοσίας για κάθε εργαζόμενο,

ε) να τηρούν ειδικό μητρώο προσωπικού,

στ) να καταρτίζουν κανονισμό εργασίας,

ζ) να διατηρούν τα συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα (μητρώο προσωπικού και ατομική κατάσταση μισθοδοσίας) στην εντός Βελγίου κατοικία φυσικού προσώπου έχοντος την ιδιότητα του εντολοδόχου ή του προστηθέντος τους,

η) να χορηγούν σε κάθε εργαζόμενο ατομικό δελτίο,

ενώ οι επιχειρήσεις αυτές υπόκεινται ήδη σε υποχρεώσεις, αν όχι πανομοιότυπες, τουλάχιστον παρόμοιες από πλευράς σκοπού, για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, στο κράτος μέλος στο οποίο εδρεύουν;

2) Καθιστούν τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης ΕΟΚ, της 25ης Μαρτίου 1957, περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, ανενεργό το άρθρο 3, πρώτο εδάφιο, του βελγικού Αστικού Κώδικα, το οποίο αφορά τους νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας;»

26 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 6ης Ιουνίου 1997, αποφασίστηκε η συνεκδίκαση των δύο υποθέσεων προς διευκόλυνση της προφορικής διαδικασίας και προς έκδοση κοινής αποφάσεως.

27 Με τα ερωτήματα αυτά, τα οποία πρέπει να εξεταστούν μαζί, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν σε ένα κράτος μέλος να επιβάλλει, ακόμα και με νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες στο πρώτο κράτος μέλος, τις εξής υποχρεώσεις:

— να καταβάλλουν στους αποσπασμένους εργαζομένους την κατώτατη αμοιβή που καθορίζει η συλλογική σύμβαση εργασίας που ισχύει, εντός του κράτους μέλους υποδοχής, για τις ασκούμενες δραστηριότητες, να καταβάλλουν, για κάθε εργαζόμενο, εργοδοτικές εισφορές ως «ένσημα κακοκαιρίας» και «ένσημα πίστεως» και να χορηγούν σε κάθε εργαζόμενο ατομικό δελτίο,

— να καταρτίζουν κανονισμό εργασίας, ειδικό μητρώο προσωπικού και, για κάθε αποσπασμένο εργαζόμενο, ατομική κατάσταση μισθοδοσίας,

— να τηρούν και να φυλάσσουν τα συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα (μητρώο προσωπικού και ατομική κατάσταση μισθοδοσίας) των εργαζομένων που είναι αποσπασμένοι στο κράτος μέλος υποδοχής όπου εκτελούνται οι εργασίες στην εντός του εν λόγω κράτους κατοικία φυσικού προσώπου το οποίο τηρεί τα εν λόγω έγγραφα ως εντολοδόχος ή προστηθείς,

ενώ οι επιχειρήσεις αυτές υπόκεινται ήδη σε παρόμοιες από πλευράς σκοπού υποχρεώσεις, για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, στο κράτος μέλος όπου είναι εγκατεστημένες.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

28 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι η ερμηνεία των άρθρων 59 και 60 της Συνθήκης πρέπει να εμπνέεται από τις διατάξεις της οδηγίας 96/71/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 1996, σχετικά με την απόσπαση εργαζομένων στο πλαίσιο παροχής υπηρεσιών (ΕΕ 1997, L 18, σ. 1), στο μέτρο που η οδηγία αυτή συνιστά το νυν ισχύον κοινοτικό δίκαιο όσον αφορά τους επιτακτικούς κανόνες ελάχιστης προστασίας και το κωδικοποιεί.

29 Όμως, οι διατάξεις της οδηγίας 96/71 δεν είχαν ακόμα τεθεί σε ισχύ κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών της κύριας δίκης. Ωστόσο, το κοινοτικό δίκαιο δεν αποκλείει τη δυνατότητα να λάβει το αιτούν δικαστήριο υπόψη, σύμφωνα με αρχή του ποινικού του δικαίου, τις ευνοϊκότερες διατάξεις της οδηγίας 96/71 κατά την εφαρμογή του εσωτερικού δικαίου, έστω και αν το κοινοτικό δίκαιο δεν συνεπάγεται τέτοια υποχρέωση (βλ. απόφαση της 29ης Οκτωβρίου 1998, C-230/97, Awoyemi, Συλλογή 1998, σ. I-6781, σκέψη 38).

30 Όσον αφορά το δεύτερο ερώτημα που υποβλήθηκε σε αμφότερες τις υποθέσεις και αφορά τον χαρακτηρισμό, στο βελγικό δίκαιο, των επιδίκων διατάξεων ως νόμων δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, με την έκφραση αυτή πρέπει να νοούνται οι εθνικές διατάξεις η τήρηση των οποίων κρίνεται πρωταρχικής σημασίας για τη διαφύλαξη της πολιτικής, κοινωνικής ή οικονομικής οργανώσεως του συγκεκριμένου κράτους μέλους, ούτως ώστε να επιβάλλεται η τήρησή τους από όλα τα πρόσωπα που βρίσκονται επί του εδάφους του κράτους μέλους αυτού ή σε κάθε έννομη σχέση που εντοπίζεται εντός του κράτους αυτού.

31 Ο χαρακτηρισμός των εθνικών κανόνων ως ανηκόντων στην κατηγορία των νόμων δημοσίας τάξεως και ασφάλειας δεν τους απαλλάσσει από την τήρηση των διατάξεων της Συνθήκης, άλλως θα παραβιάζονταν οι αρχές της υπεροχής και της ομοιόμορφης εφαρμογής του κοινοτικού δικαίου. Η αιτιολογία επί της οποίας στηρίζονται αυτές οι εθνικές νομοθεσίες μπορεί να ληφθεί υπόψη από το κοινοτικό

δίκαιο μόνο στο πλαίσιο των ρητώς προβλεπομένων στη Συνθήκη εξαιρέσεων από τις κοινοτικές ελευθερίες και μόνον εφόσον υφίστανται επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

32 Δεν αμφισβητείται, αφενός, ότι οι Arblade και Leloup, εγκατεστημένοι στη Γαλλία, μετακινήθηκαν, υπό την έννοια των άρθρων 59 και 60 της Συνθήκης, σε άλλο κράτος μέλος, εν προκειμένω στο Βέλγιο, προκειμένου να ασκήσουν εκεί δραστηριότητες προσωρινού χαρακτήρα και, αφετέρου, ότι οι δραστηριότητές τους δεν είναι στραμμένες ολοσχερώς ή κυρίως προς το τελευταίο αυτό κράτος με σκοπό να αποφύγουν οι ανωτέρω την εφαρμογή των κανόνων που θα εφαρμόζονταν σ' αυτούς σε περίπτωση που ήταν εγκατεστημένοι στο έδαφος αυτού του κράτους.

33 Κατά πάγια νομολογία, το άρθρο 59 της Συνθήκης επιτάσσει όχι μόνον την εξάλειψη κάθε δυσμενούς διακρίσεως έναντι του εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος παρέχοντος υπηρεσίες λόγω της ιθαγένειάς του, αλλά και την κατάργηση κάθε περιορισμού, ακόμη και αν αυτός εφαρμόζεται αδιακρίτως τόσο στους ημεδαπούς παρέχοντες υπηρεσίες όσο και σ' αυτούς των άλλων κρατών μελών, οσάκις μπορεί να παρεμποδίσει, να παρενοχλήσει ή να καταστήσει λιγότερο ελκυστικές τις δραστηριότητες του παρέχοντος υπηρεσίες όταν αυτός είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος, όπου νομίμως παρέχει ανάλογες υπηρεσίες (βλ. αποφάσεις της 25ης Ιουλίου 1991, C-76/90, Säger, Συλλογή 1991, σ. I-4221, σκέψη 12· της 9ης Αυγούστου 1994, C-43/93, Vander Elst, Συλλογή 1994, σ. I-3803, σκέψη 14· της 28ης Μαρτίου 1996, C-272/94, Guiot, Συλλογή 1996, σ. I-1905, σκέψη 10· της 12ης Δεκεμβρίου 1996, C-3/95, Reisebüro Broede, Συλλογή 1996, σ. I-6511, σκέψη 25, και της 9ης Ιουλίου 1997, C-222/95, Parodi, Συλλογή 1997, σ. I-3899, σκέψη 18).

34 Ακόμα και ελλείψει εναρμονίσεως στον τομέα αυτόν, η ελεύθερη παροχή υπηρεσιών, ως θεμελιώδης αρχή της Συνθήκης, μπορεί να περιοριστεί μόνον από ρυθμίσεις δικαιολογούμενες από επιτακτικούς λόγους γενικού συμφέροντος και εφαρμοζόμενες σε κάθε πρόσωπο ή επιχείρηση που ασκεί δραστηριότητα στο έδαφος του κράτους όπου παρέχονται οι υπηρεσίες, εφόσον το συμφέρον αυτό δεν διασφαλίζεται από τους κανόνες στους οποίους υπόκειται ο παρέχων τις υπηρεσίες εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 17ης Δεκεμβρίου 1981, 279/80, Webb,· Συλλογή 1981, σ. 3305, σκέψη 17· της

26ης Φεβρουαρίου 1991, C-180/89, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1991, σ. I-709, σκέψη 17, και C-198/89, Επιτροπή κατά Ελλάδος, Συλλογή 1991, σ. I-727, σκέψη 18, καθώς και προμνησθείσες αποφάσεις Säger, σκέψη 15, Vander Elst, σκέψη 16, και Guiot, σκέψη 11).

35 Η εφαρμογή των εθνικών ρυθμίσεων ενός κράτους μέλους στους παρέχοντες υπηρεσίες που είναι εγκατεστημένοι σε άλλα κράτη μέλη πρέπει να είναι πρόσφορη προς εξασφάλιση της επιτεύξεως του σκοπού τον οποίο επιδιώκουν και να μη βαίνει πέραν του αναγκαίου για την επίτευξη του σκοπού μέτρου (βλ., μεταξύ άλλων, προμνησθείσα απόφαση Säger, σκέψη 15· απόφαση της 31ης Μαρτίου 1993, C-19/92, Kraus, Συλλογή 1993, σ. I-1663, σκέψη 32· απόφαση της 30ής Νοεμβρίου 1995, C-55/94, Gebhard, Συλλογή 1995, σ. I-4165, σκέψη 37, και προμνησθείσα απόφαση Guiot, σκέψεις 11 και 13).

36 Μεταξύ των επιτακτικών λόγων γενικού συμφέροντος που έχει ήδη αναγνωρίσει το Δικαστήριο συγκαταλέγεται και η προστασία των εργαζομένων (βλ. προμνησθείσα απόφαση Webb, σκέψη 19· απόφαση της 3ης Φεβρουαρίου 1982, 62/81 και 63/81, Seco και Desquenne & Giral, Συλλογή 1982, σ. 223, σκέψη 14, και της 27ης Μαρτίου 1990, C-113/89, Rush Portuguesa, Συλλογή 1990, σ. I-1417, σκέψη 18), και ειδικότερα η κοινωνική προστασία των εργαζομένων στον οικοδομικό τομέα (προμνησθείσα απόφαση Guiot, σκέψη 16).

37 Αντιθέτως, λόγοι αμιγώς διοικητικής φύσεως δεν μπορούν να δικαιολογήσουν την εκ μέρους κράτους μέλους παρέκκλιση από τους κανόνες του κοινοτικού δικαίου, ιδίως δε όταν η εν λόγω παρέκκλιση καταλήγει να αποκλείει ή να περιορίζει την άσκηση μιας από τις θεμελιώδεις ελευθερίες του κοινοτικού δικαίου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 1999, C-18/95, Terhoeve, Συλλογή 1999, σ. I-345, σκέψη 45).

38 Πάντως, οι επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος που δικαιολογούν τις ουσιαστικές διατάξεις ορισμένης ρυθμίσεως μπορούν να δικαιολογήσουν και τα μέτρα ελέγχου που είναι αναγκαία προς εξασφάλιση της τηρήσεως των διατάξεων αυτών (βλ., υπ' αυτό το πνεύμα, προμνησθείσα απόφαση Rush Portuguesa, σκέψη 18).

39 Συνεπώς, πρέπει να εξεταστεί διαδοχικώς αν οι επιταγές εθνικής ρυθμίσεως όπως η επίδικη στην κύρια δίκη συνεπάγονται αποτελέσματα περιοριστικά της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και, ενδεχομένως, αν, στον συγκεκριμένο τομέα δραστηριότητας, επιτακτικοί λόγοι απτόμενοι του γενικού συμφέροντος δικαιολογούν τέτοιους περιορισμούς της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Αν όντως συντρέχει τέτοια περίπτωση, θα πρέπει, επιπλέον, να εξεταστεί μήπως αυτό το συμφέρον διασφαλίζεται ήδη από τους κανόνες του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος ο παρέχων τις υπηρεσίες και μήπως το ίδιο αποτέλεσμα μπορεί να επιτευχθεί με λιγότερο δεσμευτικούς κανόνες (βλ., μεταξύ αλλων, προμνησθείσες αποφάσεις Säger, σκέψη15, Kraus, σκέψη 32, Gebhard, σκέψη 37, Guiot, σκέψη 13, και Reisebüro Broede, σκέψη 28).

40 Σ' αυτό ακριβώς το πλαίσιο πρέπει να εξεταστούν οι διάφορες υποχρεώσεις που μνημονεύονται στα προδικαστικά ερωτήματα με την εξής σειρά:

— η καταβολή της κατώτατης αμοιβής,

— η καταβολή εισφορών για «ένσημα κακοκαιρίας» και «ένσημα πίστεως» καθώς και η κατάρτιση ατομικών δελτίων,

— η τήρηση των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων και

— η φύλαξη των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων.

Επί της καταβολής της κατώτατης αμοιβής

41 Όσον αφορά την υποχρέωση του παρέχοντος υπηρεσίες εργοδότη να καταβάλει στους αποσπασμένους υπαλλήλους του την κατώτατη αμοιβή που καθορίζεται από συλλογική σύμβαση εργασίας ισχύουσα εντός του κράτους μέλους υποδοχής για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες, πρέπει να υπομνησθεί ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν κωλύει τα κράτη μέλη να επεκτείνουν το πεδίο εφαρμογής της νομοθεσίας τους ή των συλλογικών συμβάσεων εργασίας περί κατωτάτων μισθών που έχουν συναφθεί από τους κοινωνικούς εταίρους σε κάθε πρόσωπο που παρέχει έμμισθη εργασία, έστω και προσωρινού χαρακτήρα, επί του εδάφους τους, ανεξαρτήτως της χώρας εγκαταστάσεως του εργοδότη, καθώς και ότι το κοινοτικό δίκαιο δεν απαγορεύει επίσης στα κράτη μέλη να επιβάλλουν την τήρηση των κανόνων αυτών με τα κατάλληλα μέσα (προμνησθείσες αποφάσεις Seco και Desquenne & Giral, σκέψη 14, Rush Portuguesa, σκέψη 18, και Guiot, σκέψη 12).

42 Επομένως, οι διατάξεις της νομοθεσίας ή των συλλογικών συμβάσεων εργασίας κράτους μέλους οι οποίες εξασφαλίζουν ένα κατώτατο επίπεδο μισθού μπορούν, καταρχήν, να εφαρμοστούν στους εργοδότες που παρέχουν υπηρεσίες επί του εδάφους του κράτους αυτού, ανεξαρτήτως της χώρας όπου είναι εγκατεστημένοι.

43 Ωστόσο, για να δικαιολογεί η παραβάση των διατάξεων αυτών ποινική δίωξη κατά του εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος εργοδότη, πρέπει οι διατάξεις αυτές να είναι επαρκώς ακριβείς και προσιτές ούτως ώστε να μην καθιστούν, στην πράξη, αδύνατο ή υπερβολικά δυσχερή τον εκ μέρους του εργοδότη προσδιορισμό των υποχρεώσεων τις οποίες οφείλει να τηρεί. Στην αρμόδια αρχή — και εν προκειμένω στην υπηρεσία εποπτείας της τηρήσεως της βελγικής εργατικής νομοθεσίας — εναπόκειται, όταν μηνύει εργοδότη ενώπιον των διωκτικών αρχών, να αναφέρει επακριβώς και κατηγορηματικώς ποιες είναι οι υποχρεώσεις τις οποίες κατηγορείται ότι δεν τήρησε ο εργοδότης.

44 Συνεπώς, στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να διαπιστώσει, υπό το φως αυτών των σκέψεων, ποιες είναι οι κρίσιμες διατάξεις του εθνικού του δικαίου οι οποίες μπορούν να εφαρμοστούν σε εργοδότη άλλου κράτους μέλους και, ενδεχομένως, ποιος είναι ο κατώτατος μισθός που αυτές οι διατάξεις καθορίζουν.

45 Συναφώς, η Βελγική και η Αυστριακή Κυβέρνηση θεωρούν ότι τα ωφελήματα που εξασφαλίζονται στους εργαζομένους από τα συστήματα «ενσήμων κακοκαιρίας» και «ενσήμων πίστεως», τα οποία προβλέπει η ΣΣΕ της 28ης Απριλίου 1988, συνιστούν μέρος των κατωτάτων ετησίων αποδοχών του οικοδόμου κατά την έννοια της βελγικής νομοθεσίας.

46 Ωστόσο, από τη δικογραφία προκύπτει, αφενός, ότι μόνον ο Arblade διώκεται διότι δεν κατέβαλε στους εργαζομένους του τον κατώτατο μισθό που προβλέπει η ΣΣΕ της 28ης Μαρτίου 1991 και, αφετέρου, ότι το άρθρο 4, σημείο 1, της ΣΣΕ της 28ης Απριλίου 1988 καθορίζει τις εισφορές για «ένσημα κακοκαιρίας» και «ένσημα πίστεως» βάσει του 100 % των ακαθάριστων αποδοχών του εργάτη. Εφόσον το ποσό που οφείλεται για «ένσημα κακοκαιρίας» και «ένσημα πίστεως» υπολογίζεται δι' αναφοράς στον κατώτατο ακαθάριστο μισθό, το ποσό αυτό δεν μπορεί να αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του μισθού.

47 Υπό τις συνθήκες αυτές, φαίνεται ότι αποκλείεται — πράγμα το οποίο στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει — να αποτελούν τα ωφελήματα τα οποία εξασφαλίζονται στους εργαζομένους από τα συστήματα «ενσήμων κακοκαιρίας» και «ενσήμων πίστεως» στοιχείο συνυπολογιζόμενο κατά τον καθορισμό του κατωτάτου μισθού του οποίου η μη τήρηση προσάπτεται στον Arblade.

Επί της καταβολής εισφορών για «ένσημα κακοκαιρίας» και «ένσημα πίστεως», καθώς και επί της καταρτίσεως ατομικών δελτίων

48 Όσον αφορά την υποχρέωση καταβολής εργοδοτικών εισφορών για βελγικά «ένσημα κακοκαιρίας» και «ένσημα πίστεως», από την απόφαση περί παραπομπής και, ειδικότερα, από τη διατύπωση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος σε αμφότερες τις υποθέσεις προκύπτει ότι οι Arblade και Leloup υπέχουν ήδη, αν όχι ταυτόσημες, τουλάχιστον παρόμοιες υποχρεώσεις από πλευράς σκοπού, για τους ίδιους

εργαζομένους και τις ίδιες περιόδους, εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένοι.

49 Η Βελγική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι το αιτούν δικαστήριο δεν επιβεβαίωσε την ύπαρξη τέτοιων υποχρεώσεων εντός του κράτους μέλους εγκαταστάσεως. Το Δικαστήριο, ωστόσο, πρέπει να βασιστεί στην υπόθεση που υιοθέτησε το αιτούν δικαστήριο και σύμφωνα με την οποία η παρέχουσα υπηρεσίες επιχείρηση υπόκειται ήδη, εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένη, σε παρόμοιες υποχρεώσεις από πλευράς σκοπού.

50 Εθνική νομοθεσία η οποία υποχρεώνει τον εργοδότη, ο οποίος ενεργεί ως παρέχων υπηρεσίες κατά την έννοια της Συνθήκης, να καταβάλλει εργοδοτικές εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία του κράτους μέλους υποδοχής, επιπλέον των εισφορών που ήδη καταβάλλει στα ασφαλιστικά ταμεία του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος, συνιστά περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Πράγματι, μια τέτοια υποχρέωση συνεπάγεται επιπλέον έξοδα και διοικητικές και οικονομικές επιβαρύνσεις για τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος, με αποτέλεσμα οι τελευταίες να μην αντιμετωπίζουν ίσες συνθήκες ανταγωνισμού σε σχέση προς τους εργοδότες που είναι εγκατεστημένοι στο κράτος μέλος υποδοχής και να αποθαρρύνονται έτσι να παρέχουν υπηρεσίες εντός του κράτους μέλους υποδοχής.

51 Πρέπει να γίνει δεκτό ότι το γενικό συμφέρον που άπτεται της κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων στον οικοδομικό τομέα και του ελέγχου της τηρήσεώς της, λόγω των ιδιαιτέρων συνθηκών που επικρατούν στον τομέα αυτόν, μπορεί να αποτελέσει επιτακτικό λόγο δικαιολογούντα την επιβολή, στον εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος εργοδότη που παρέχει υπηρεσίες εντός του κράτους μέλους υποδοχής, υποχρεώσεων δυναμένων να συνιστούν περιορισμούς της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών. Δεν συντρέχει, ωστόσο, τέτοια περίπτωση όταν οι εργαζόμενοι του εν λόγω εργοδότη, οι οποίοι εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του κράτους μέλους υποδοχής, απολαύουν της ιδίας ή κατ' ουσίαν συγκρίσιμης προστασίας δυνάμει των υποχρεώσεων τις οποίες ο εργοδότης ήδη υπέχει εντός του κράτους μέλους εγκαταστάσεώς του (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, προμνησθείσα απόφαση Guiot, σκέψεις 16 και 17).

52 Εξάλλου, η επιβολή στον παρέχοντα υπηρεσίες της υποχρεώσεως να καταβάλλει εργοδοτικές εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία του κράτους μέλους υποδοχής δεν δικαιολογείται αν οι εισφορές αυτές δεν παρέχουν δικαίωμα επί κανενός κοινωνικού ωφελήματος στους εν λόγω εργαζομένους (βλ. προμνησθείσα απόφαση Seco και Desquenne & Giral, σκέψη 15).

53 Εναπόκειται, συνεπώς, στο εθνικό δικαστήριο να εξετάσει, αφενός, αν οι εισφορές που απαιτούνται στο κράτος μέλος υποδοχής παρέχουν δικαίωμα επί κοινωνικού ωφελήματος στους εν λόγω εργαζομένους και, αφετέρου, αν οι εργαζόμενοι απολαύουν εντός του κράτους μέλους εγκαταστάσεως, δυνάμει των εργοδοτικών εισφορών που ήδη καταβάλλονται από τον εργοδότη εντός του κράτους αυτού, προστασίας κατ' ουσίαν συγκρίσιμης προς αυτήν που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους όπου παρέχονται οι υπηρεσίες.

54 Μόνο σε περίπτωση που οι εργοδοτικές εισφορές στα ασφαλιστικά ταμεία του κράτους μέλους υποδοχής εξασφαλίζουν στους εργαζομένους ωφέλημα δυνάμενο να τους παράσχει πραγματικά πρόσθετη προστασία την οποία δεν θα είχαν άλλως μπορεί να δικαιολογηθεί η καταβολή τέτοιων εισφορών, και τούτο μόνον εφόσον οι ίδιες αυτές εισφορές απαιτούνται από κάθε παρέχοντα υπηρεσίες επί του εθνικού εδάφους στον συγκεκριμένο τομέα.

55 Τέλος, όσον αφορά την επιβαλλόμενη από τη βελγική νομοθεσία υποχρέωση χορηγήσεως σε κάθε εργαζόμενο ατομικού δελτίου, προκύπτει ότι η υποχρέωση αυτή συνδέεται στενά με την υποχρέωση καταβολής των εισφορών για τα «ένσημα κακοκαιρίας» και τα «ένσημα πίστεως» που προβλέπει η ΣΣΕ της 28ης Απριλίου 1988. Σε περίπτωση που η επιχείρηση υπόκειται ήδη σε υποχρεώσεις κατ' ουσίαν παρόμοιες από πλευράς σκοπού με εκείνες που επιβάλλονται για «ένσημα κακοκαιρίας» και «ένσημα πίστεως», για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένη, η επιχείρηση αυτή υποχρεούται να χορηγεί στους αποσπασμένους εργαζομένους μόνον τα αντίστοιχα έγγραφα τα οποία είναι υποχρεωμένη να χορηγεί κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους μέλους εγκαταστάσεως. Σε περίπτωση που το σύστημα του τελευταίου αυτού κράτους δεν προβλέπει τη χορήγηση εγγράφων

στους μισθωτούς, η εν λόγω επιχείρηση υποχρεούται απλώς να αποδεικνύει στις αρχές του κράτους μέλους υποδοχής ότι δεν έχει προβεί στην καταβολή των εισφορών που απαιτεί η νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως, με την προσκόμιση των εγγράφων που προβλέπει για τον σκοπό αυτόν η εν λόγω νομοθεσία.

Επί της αρχής της τηρήσεως των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων

56 Όσον αφορά την υποχρέωση καταρτίσεως κανονισμού εργασίας και τηρήσεως ειδικού μητρώου του προσωπικού και, για κάθε αποσπασμένο εργαζόμενο, ατομικής καταστάσεως μισθοδοσίας, επίσης από την απόφαση περί παραπομπής και, ιδίως, από τη διατύπωση του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος σε αμφότερες τις υποθέσεις προκύπτει ότι οι Arblade και Leloup υπόκεινται ήδη σε, αν όχι ταυτόσημες, τουλάχιστον παρόμοιες από πλευράς σκοπού υποχρεώσεις, για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους, εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένοι.

57 Όπως υπομνήσθηκε στη σκέψη 49 της παρούσας αποφάσεως, και παρά τις αντιρρήσεις της Βελγικής Κυβερνήσεως, το Δικαστήριο πρέπει να λάβει ως βάση τα πραγματικά περιστατικά όπως τα εκθέτει το αιτούν δικαστήριο.

58 Υποχρέωση, όπως αυτή που επιβάλλει η βελγική νομοθεσία, καταρτίσεως και τηρήσεως ορισμένων προσθέτων εγγράφων εντός του κράτους μέλους υποδοχής συνεπάγεται επιπλέον έξοδα και διοικητικές και οικονομικές επιβαρύνσεις για τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος, με αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις αυτές να μην αντιμετωπίζουν ίσες συνθήκες ανταγωνισμού σε σχέση προς τους εργοδότες που είναι εγκατεστημένοι στο κράτος μέλος υποδοχής.

59 Η επιβολή τέτοιας υποχρεώσεως συνιστά, επομένως, περιορισμό της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών κατά την έννοια του άρθρου 59 της Συνθήκης.

60 Ένας τέτοιος περιορισμός δικαιολογείται μόνον αν είναι αναγκαίος για να προστατευθεί ουσιαστικά και με τα κατάλληλα μέσα ο επιτακτικός λόγος γενικού συμφέροντος που συνιστά η κοινωνική προστασία των εργαζομένων.

61 Η αποτελεσματική προστασία των εργαζομένων του οικοδομικού τομέα, ιδίως από πλευράς ασφάλειας και υγείας, καθώς και από πλευράς χρόνου εργασίας, μπορεί να απαιτεί να βρίσκονται ορισμένα έγγραφα στο εργοτάξιο ή, τουλάχιστον, σε προσιτό και σαφώς προσδιορισμένο μέρος επί του εδάφους του κράτους μέλους υποδοχής, στη διάθεση των αρχών του κράτους αυτού που είναι επιφορτισμένες με τους ελέγχους, ελλείψει, ιδίως, ενός οργανωμένου συστήματος συνεργασίας ή ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των κρατών μελών, όπως αυτό που προβλέπει το άρθρο 4 της οδηγίας 96/71.

62 Επιπλέον, ελλείψει του οργανωμένου συστήματος συνεργασίας ή ανταλλαγής πληροφοριών που μνημονεύθηκε στην προηγούμενη σκέψη, η υποχρέωση καταρτίσεως και τηρήσεως, στο εργοτάξιο ή, τουλάχιστον, σε προσιτό και σαφώς προσδιορισμένο μέρος επί του εδάφους του κράτους μέλους υποδοχής, ορισμένων εγγράφων απαιτουμένων από τη νομοθεσία του κράτους αυτού μπορεί να αποτελεί το μοναδικό κατάλληλο μέτρο ελέγχου ενόψει του επιδιωκομένου από τη νομοθεσία αυτή σκοπού.

63 Πράγματι, τα πληροφοριακά στοιχεία που απαιτούνται αντίστοιχα από τη νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως και από τη νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής όσον αφορά, μεταξύ άλλων, τον εργοδότη, τον εργαζόμενο, τις συνθήκες εργασίας και την αμοιβή μπορεί να διαφέρουν σε τέτοιο βαθμό ώστε οι έλεγχοι που απαιτεί η νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής να μη μπορούν να διενεργηθούν βάσει εγγράφων που τηρούνται σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως.

64 Αντιθέτως, η ύπαρξη απλώς ορισμένων διαφορών ως προς το είδος ή το περιεχόμενο δεν μπορεί να δικαιολογήσει την τήρηση δύο σειρών εγγράφων, των μεν σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως και των δε σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής, αν οι πληροφορίες που παρέχουν τα

έγγραφα που απαιτούνται από τη νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως επαρκούν, στο σύνολό τους, για τους απαραίτητους ελέγχους εντός του κράτους μέλους υποδοχής.

65 Συνεπώς, οι αρχές και, ενδεχομένως, τα δικαστήρια του κράτους μέλους υποδοχής οφείλουν να εξετάζουν διαδοχικά, προτού απαιτήσουν την κατάρτιση και την τήρηση επί του εδάφους του κράτους αυτού εγγράφων συνδεομένων με τη σχέση εργασίας σύμφωνα με τη δική τους νομοθεσία, μήπως η κοινωνική προστασία των εργαζομένων που μπορεί να δικαιολογήσει τις απαιτήσεις αυτές διασφαλίζεται επαρκώς με την προσκόμιση, εντός ευλόγου χρονικού διαστήματος, των εγγράφων που τηρούνται εντός του κράτους μέλους εγκαταστάσεως ή αντιγράφων τους ή, αν όχι, με το να διατηρούνται στη διάθεση των ανωτέρω αρχών τα έγγραφα αυτά ή αντίγραφά τους στο εργοτάξιο ή σε προσιτό και σαφώς προσδιορισμένο μέρος επί του εδάφους του κράτους μέλους υποδοχής.

66 Συναφώς, οσάκις οι αρχές ή τα δικαστήρια του κράτους μέλους υποδοχής διαπιστώνουν, όπως το αιτούν δικαστήριο στις δύο υποθέσεις, ότι, όσον αφορά την τήρηση των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων, όπως ο κανονισμός εργασίας, το ειδικό μητρώο προσωπικού και, για κάθε αποσπασμένο εργαζόμενο, την ατομική κατάσταση μισθοδοσίας, ο εργοδότης υπέχει, εντός του κράτους όπου είναι εγκατεστημένος, παρόμοιες υποχρεώσεις από πλευράς σκοπού για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, η προσκόμιση των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων που τηρεί ο εργοδότης σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους εγκαταστάσεως πρέπει να θεωρείται επαρκής για τη διασφάλιση της κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων, οπότε δεν μπορεί να απαιτηθεί από τον εργοδότη αυτόν να καταρτίσει έγγραφα σύμφωνα με τη νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής.

67 Στο πλαίσιο της εξετάσεως που μνημονεύεται στη σκέψη 65 της παρούσας αποφάσεως, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι κοινοτικές οδηγίες περί συντονισμού ή ελάχιστης εναρμονίσεως όσον αφορά τις αναγκαίες πληροφορίες για την προστασία των εργαζομένων.

68 Πρώτον, η οδηγία 91/533/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 14ης Οκτωβρίου 1991, σχετικά με την υποχρέωση του εργοδότη να ενημερώνει τον εργαζόμενο για τους όρους που

διέπουν τη σύμβαση ή τη σχέση εργασίας (ΕΕ L 288, σ. 32), αποσκοπεί, σύμφωνα με τη δεύτερη αιτιολογική σκέψη της, στην καλύτερη προστασία των μισθωτών εργαζομένων σε περίπτωση ελλιπούς γνώσεως των δικαιωμάτων τους και στην εγκαθίδρυση μεγαλύτερης διαφάνειας στην αγορά εργασίας. Η οδηγία αυτή απαριθμεί ορισμένα ουσιώδη στοιχεία της συμβάσεως ή της σχέσεως εργασίας, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των στοιχείων που καθίστανται απαραίτητα λόγω της αποσπάσεως σε άλλη χώρα, τα οποία ο εργοδότης υποχρεούται να γνωστοποιήσει στον εργαζόμενο. Σύμφωνα με το οικείο άρθρο 7, η οδηγία αυτή δεν θίγει τη δυνατότητα των κρατών μελών να εφαρμόζουν ή να θεσπίζουν νομοθετικές, κανονιστικές ή διοικητικές διατάξεις ευνοϊκότερες για τους εργαζομένους, ή να ευνοούν ή να επιτρέπουν την εφαρμογή συμβατικών διατάξεων ευνοϊκοτέρων για τους εργαζομένους.

69 Δεύτερον, η οδηγία 89/391/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 12ης Ιουνίου 1989, σχετικά με την εφαρμογή μέτρων για την προώθηση της βελτίωσης της ασφάλειας και της υγείας των εργαζομένων κατά την εργασία (ΕΕ L 183, σ. 1), ορίζει μεταξύ άλλων, στο άρθρο 10, ότι στους εργαζομένους πρέπει να δίνονται ορισμένες πληροφορίες όσον αφορά τους κινδύνους για την ασφάλεια και την υγεία των εργαζομένων.

70 Στο πλαίσιο της εξετάσεως αυτής, οι εθνικές αρχές του κράτους μέλους υποδοχής μπορούν, εξάλλου, εφόσον δεν διαθέτουν οι ίδιες, να ζητούν από τον παρέχοντα τις υπηρεσίες τις πληροφορίες που διαθέτει σχετικά με τις υποχρεώσεις τις οποίες υπέχει εντός του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένος.

Επί των κανόνων τηρήσεως και της φυλάξεως των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων

71 Οι διατάξεις του βελγικού δικαίου όσον αφορά τους κανόνες τηρήσεως και φυλάξεως των εγγράφων από τον εγκατεστημένο σε άλλο κράτος μέλος εργοδότη περιλαμβάνουν τρεις πτυχές. Πρώτον, όταν ο εργοδότης απασχολεί εργαζομένους στο Βέλγιο, οι διατάξεις αυτές απαιτούν να τηρούνται τα συνδεόμενα με τη σχέση

εργασίας έγγραφα είτε σε έναν από τους τόπους εργασίας είτε στην εντός Βελγίου κατοικία φυσικού προσώπου το οποίο τηρεί τα έγγραφα αυτά ως εντολοδόχος ή προστηθείς του εργοδότη.

72 Δεύτερον, όταν ο εργοδότης δεν απασχολεί πλέον εργαζομένους στο Βέλγιο, τα συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα, στο πρωτότυπο ή υπό μορφή αντιγράφων, πρέπει να φυλάσσονται επί πενταετία στην εντός του Βελγίου κατοικία του εν λόγω εντολοδόχου ή προστηθέντος.

73 Τέλος, απαιτείται να ανακοινώνεται εκ των προτέρων στις εθνικές αρχές η ταυτότητα του εντολοδόχου ή προστηθέντος, είτε αυτός ορίζεται για την τήρηση είτε για τη φύλαξη των εγγράφων.

74 Για τους λόγους που ήδη εκτέθηκαν στις σκέψεις 61 έως 63 της παρούσας αποφάσεως, οι απαιτήσεις του ουσιαστικού ελέγχου εκ μέρους των αρχών του κράτους μέλους υποδοχής μπορεί να δικαιολογούν υποχρέωση του εγκατεστημένου σε άλλο κράτος μέλος εργοδότη ο οποίος παρέχει υπηρεσίες εντός του κράτους μέλους υποδοχής να διατηρεί ορισμένα έγγραφα στη διάθεση των εν λόγω αρχών στο εργοτάξιο ή, τουλάχιστον, σε προσιτό και σαφώς προσδιορισμένο μέρος επί του εδάφους του κράτους μέλους υποδοχής.

75 Στο εθνικό δικαστήριο εναπόκειται να εξακριβώσει, λαμβανομένης υπόψη της αρχής της αναλογικότητας, ποια έγγραφα πρέπει να αποτελούν αντικείμενο μιας τέτοιας υποχρεώσεως.

76 Προκειμένου, όπως στην υπό κρίση υπόθεση, για την υποχρέωση διατηρήσεως στη διάθεση των αρχών και φυλάξεως ορισμένων εγγράφων στην κατοικία φυσικού προσώπου έχοντος την κατοικία του εντός του κράτους μέλους υποδοχής και

τηρούντος τα εν λόγω έγγραφα υπό την ιδιότητα του εντολοδόχου ή προστηθέντος του εργοδότη που τον όρισε, ακόμα και αφού ο εργοδότης παύσει να απασχολεί εργαζομένους στο κράτος αυτό, δεν αρκεί, προς δικαιολόγηση ενός τέτοιου περιορισμού της ελεύθερης παροχής υπηρεσιών, να μπορεί η ύπαρξη των εγγράφων αυτών εντός του κράτους μέλους υποδοχής να διευκολύνει γενικώς την εκπλήρωση της αποστολής ελέγχου εκ μέρους των αρχών του κράτους αυτού. Πρέπει επίσης οι αρχές αυτές να μην είναι σε θέση να εκτελέσουν την αποστολή ελέγχου κατά τρόπο αποτελεσματικό αν η επιχείρηση αυτή δεν διαθέτει, εντός του κράτους μέλους αυτού, εντολοδόχο ή προστηθέντα ο οποίος να φυλάσσει τα εν λόγω έγγραφα (βλ., υπό το πνεύμα αυτό, απόφαση της 4ης Δεκεμβρίου 1986, 205/84, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλογή 1986, σ. 3755, σκέψη 54).

77 Εν πάση περιπτώσει, προκειμένου ειδικότερα για τις υποχρεώσεις, αφενός, της φυλάξεως των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων επί του εδάφους του κράτους μέλους υποδοχής επί πενταετία και, αφετέρου, της φυλάξεώς τους στην κατοικία φυσικού προσώπου, αποκλειομένων των νομικών προσώπων, τέτοιες απαιτήσεις δεν μπορούν να δικαιολογηθούν.

78 Πράγματι, ο έλεγχος της τηρήσεως των νομοθεσιών περί της κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων στον οικοδομικό τομέα μπορεί να διασφαλιστεί με λιγότερο περιοριστικά μέτρα. Όπως παρατήρησε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 88 των προτάσεών του, όταν ο εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος εργοδότης δεν απασχολεί πλέον εργαζομένους στο Βέλγιο, τα συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα που περιλαμβάνουν το μητρώο προσωπικού και τις ατομικές καταστάσεις μισθοδοσίας ή τα αντίστοιχα έγγραφα τα οποία η επιχείρηση είναι υποχρεωμένη να καταρτίζει κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους μέλους εγκαταστάσεως, ή αντίγραφα των εγγράφων αυτών, μπορούν να αποσταλούν στις εθνικές αρχές, οι οποίες μπορούν να τα ελέγξουν και, ενδεχομένως, να τα κρατήσουν στην κατοχή τους.

79 Κατά τα λοιπά, πρέπει να τονιστεί ότι το οργανωμένο σύστημα συνεργασίας ή ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ κρατών μελών που προβλέπει το άρθρο 4 της

οδηγίας 96/71 θα καταστήσει προσεχώς περιττή τη διατήρηση των εγγράφων εντός του κράτους μέλους υποδοχής αφότου ο εργοδότης παύει να απασχολεί εργαζομένους εντός του κράτους αυτού.

80 Συνεπώς, στα υποβληθέντα ερωτήματα προσήκει η ακόλουθη απάντηση:

1) Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να καταβάλλουν στους αποσπασμένους εργαζομένους τους την κατώτατη αμοιβή η οποία καθορίζεται από τη συλλογική σύμβαση εργασίας που ισχύει στο πρώτο κράτος μέλος, υπό τον όρον ότι οι συναφείς διατάξεις είναι επαρκώς σαφείς και προσιτές ώστε να μη καθιστούν, στην πράξη, αδύνατο ή εξαιρετικά δυσχερή τον εκ μέρους ενός τέτοιου εργοδότη προσδιορισμό των υποχρεώσεων τις οποίες οφείλει να τηρεί.

2) Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει, έστω και με νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να καταβάλλουν, για κάθε αποσπασμένο εργαζόμενο, εργοδοτικές εισφορές σε ασφαλιστικά συστήματα όπως τα βελγικά συστήματα «ενσήμων κακοκαιρίας» και «ενσήμων πίστεως» και να χορηγούν σε κάθε έναν από αυτούς ατομικό δελτίο, όταν οι επιχειρήσεις αυτές υπόκεινται ήδη σε κατ' ουσίαν παρόμοιες υποχρεώσεις από πλευράς σκοπού, συνισταμένου στη διασφάλιση των συμφερόντων των εργαζομένων, για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, εντός του κράτους όπου οι επιχειρήσεις είναι εγκατεστημένες.

3) Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει, έστω και με νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να καταρτίζουν συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα, όπως ο κανονισμός εργασίας, το ειδικό μητρώο προσωπικού

και, για κάθε αποσπασμένο εργαζόμενο, ατομική κατάσταση μισθοδοσίας, υπό τη μορφή που απαιτεί η νομοθεσία του πρώτου κράτους, εφόσον η κοινωνική προστασία των εργαζομένων που μπορεί να δικαιολογήσει τις απαιτήσεις αυτές διασφαλίζεται ήδη με την προσκόμιση των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων τα οποία τηρούν οι εν λόγω επιχειρήσεις κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένες.

Αυτό συμβαίνει όταν, προκειμένου για την τήρηση των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων, οι επιχειρήσεις υπόκεινται ήδη, εντός του κράτους όπου είναι εγκατεστημένες, σε κατ' ουσίαν παρόμοιες υποχρεώσεις από πλευράς σκοπού, συνισταμένου στη διασφάλιση των συμφερόντων των εργαζομένων, για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, με εκείνες που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής.

4) Τα άρθρα 59 και 60 δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να υποχρεώνει τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να διατηρούν στη διάθεση των αρμοδίων αρχών, στη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία οι εν λόγω επιχειρήσεις ασκούν δραστηριότητα επί του εδάφους του πρώτου κράτους μέλους, συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα στο εργοτάξιο ή σε άλλο προσιτό και σαφώς προσδιορισμένο μέρος επί του εδάφους του κράτους αυτού, εφόσον το μέτρο αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου το εν λόγω κράτος να μπορεί να ασκεί ουσιαστικό έλεγχο όσον αφορά την τήρηση της νομοθεσίας του δικαιολογούμενο από τον σκοπό της διασφαλίσεως της κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων.

5) Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει, έστω και με νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να φυλάσσουν, επί πενταετία αφότου έχουν παύσει να απασχολούν εργαζομένους εντός του πρώτου κράτους μέλους, συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα, όπως το μητρώο προσωπικού και η ατομική κατάσταση μισθοδοσίας, στην εντός του εν λόγω κράτους μέλους κατοικία φυσικού προσώπου το οποίο φυλάσσει τα έγγραφα αυτά υπό την ιδιότητα του εντολοδόχου ή του προστηθέντος.

Επί των δικαστικών εξόδων

81 Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν η Βελγική, η Γερμανική, η Ολλανδική, η Αυστριακή, η Φινλανδική Κυβέρνηση και η Κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου, καθώς και η Επιτροπή, που κατέθεσαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, δεν αποδίδονται. Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

κρίνοντας επί των ερωτημάτων που του υπέβαλε με δύο αποφάσεις 29ης Οκτωβρίου 1996 το Tribunal correctionnel de Huy, αποφαίνεται:

1) **Τα άρθρα 59 της Συνθήκης ΕΚ (νυν, κατόπιν τροποποιήσεως, άρθρο 49 ΕΚ) και 60 της Συνθήκης ΕΚ (νυν άρθρο 50 ΕΚ) δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να καταβάλλουν στους αποσπασμένους εργαζομένους τους την κατώτατη**

αμοιβή η οποία καθορίζεται από τη συλλογική σύμβαση εργασίας που ισχύει στο πρώτο κράτος μέλος, υπό τον όρον ότι οι συναφείς διατάξεις είναι επαρκώς σαφείς και προσιτές ώστε να μη καθιστούν, στην πράξη, αδύνατο ή εξαιρετικά δυσχερή τον εκ μέρους ενός τέτοιου εργοδότη προσδιορισμό των υποχρεώσεων τις οποίες οφείλει να τηρεί.

2) Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει, έστω και με νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να καταβάλλουν, για κάθε αποσπασμένο εργαζόμενο, εργοδοτικές εισφορές σε ασφαλιστικά συστήματα όπως τα βελγικά συστήματα «ενσήμων κακοκαιρίας» και «ενσήμων πίστεως» και να χορηγούν σε κάθε έναν από αυτούς ατομικό δελτίο, όταν οι επιχειρήσεις αυτές υπόκεινται ήδη σε κατ' ουσίαν παρόμοιες υποχρεώσεις από πλευράς σκοπού, συνισταμένου στη διασφάλιση των συμφερόντων των εργαζομένων, για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, εντός του κράτους όπου οι επιχειρήσεις είναι εγκατεστημένες.

3) Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει, έστω και με νόμους δημοσίας τάξεως και ασφαλείας, στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να καταρτίζουν συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα, όπως ο κανονισμός εργασίας, το ειδικό μητρώο προσωπικού και, για κάθε αποσπασμένο εργαζόμενο, ατομική κατάσταση μισθοδοσίας, υπό τη μορφή που απαιτεί η νομοθεσία του πρώτου κράτους, εφόσον η κοινωνική προστασία των εργαζομένων που μπορεί να δικαιολογήσει τις απαιτήσεις αυτές διασφαλίζεται ήδη με την προσκόμιση των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων τα οποία τηρούν οι εν λόγω επιχειρήσεις κατ' εφαρμογήν της νομοθεσίας του κράτους μέλους όπου είναι εγκατεστημένες.

Αυτό συμβαίνει όταν, προκειμένου για την τήρηση των συνδεομένων με τη σχέση εργασίας εγγράφων, οι επιχειρήσεις υπόκεινται ήδη, εντός του κράτους όπου είναι εγκατεστημένες, σε κατ' ουσίαν παρόμοιες υποχρεώσεις από πλευράς σκοπού, συνισταμένου στη διασφάλιση των συμφερόντων των εργαζομένων, για τους ίδιους εργαζομένους και για τις ίδιες περιόδους δραστηριότητας, με εκείνες που προβλέπει η νομοθεσία του κράτους μέλους υποδοχής.

4) **Τα άρθρα 59 και 60 δεν απαγορεύουν σε κράτος μέλος να υποχρεώνει τις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να διατηρούν στη διάθεση των αρμοδίων αρχών, στη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία οι εν λόγω επιχειρήσεις ασκούν δραστηριότητα επί του εδάφους του πρώτου κράτους μέλους, συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα στο εργοτάξιο ή σε άλλο προσιτό και σαφώς προσδιορισμένο μέρος επί του εδάφους του κράτους αυτού, εφόσον το μέτρο αυτό είναι αναγκαίο προκειμένου το εν λόγω κράτος να μπορεί να ασκεί ουσιαστικό έλεγχο όσον αφορά την τήρηση της νομοθεσίας του δικαιολογούμενο από τον σκοπό της διασφαλίσεως της κοινωνικής προστασίας των εργαζομένων.**

5) **Τα άρθρα 59 και 60 της Συνθήκης απαγορεύουν σε κράτος μέλος να επιβάλλει, έστω και με νόμους δημοσίας τάξεως και ασφάλειας, στις επιχειρήσεις που είναι εγκατεστημένες σε άλλο κράτος μέλος και εκτελούν προσωρινώς εργασίες εντός του πρώτου κράτους την υποχρέωση να φυλάσσουν, επί πενταετία αφότου έχουν παύσει να απασχολούν εργαζομένους εντός του πρώτου κράτους μέλους, συνδεόμενα με τη σχέση εργασίας έγγραφα, όπως το μητρώο προσωπικού και η ατομική κατάσταση μισθοδοσίας, στην εντός του εν λόγω κράτους μέλους κατοικία φυσικού προσώπου το οποίο φυλάσσει τα έγγραφα αυτά υπό την ιδιότητα του εντολοδόχου ή του προστηθέντος.**

Rodríguez Iglesias Moitinho de Almeida

Edward Schintgen Puissochet

Hirsch Jann Ragnemalm Wathelet

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 23 Νοεμβρίου 1999.

Ο Γραμματέας Ο Πρόεδρος

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias